

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**
PERFIL

LLUÍS MARIA TODÓ (BARCELONA, 1950) ÉS AUTOR D'UNA QUINZENA DE NOVEL·LES COM 'EL MAL FRANCÈS', AMB LA QUAL VA GUANYAR EL PREMI JOSEP PLA. AMB 'GRAMÀTICA DELS NOMS PROPIS', TODÓ RELATA LA SEVA HISTÒRIA FAMILIAR

Memòries familiars o gramàtiques del jo

JOAQUIM ARMENGOL

Potser sí que aquests són temps dolents, com deia Ciceró, perquè els fills han deixat d'obeir els pares i tot hom escriu llibres. Però Lluís Maria Todó (Barcelona, 1950) deu ser-ne una excepció, perquè era un nen molt tranquil i la mar d'obediència. I, d'altra banda, pensant en els resultats literaris, està molt bé que escriu llibres com *L'últim mono*, *El mal francès* i *Gramàtica dels noms propis*, el darrer, que és magnífic, per cert.

Passats els anys sembla que tota fer memòria, atiar el foc d'unes cendres que encara fumegen i cercar-se enmig d'un temps perdut que, com veiem, continua existint. Escriure unes memòries familiars és un pas literari més per a qui acostuma a fer, als seus llibres, literatura del jo. Més enllà de l'adoració personal que l'autor sent per Proust, sembla que els models a seguir són Josep Pla i

Stendhal, cosa gens menyspreable. És evident que Todó és un autor interessat a parlar obertament d'ell mateix. Això significa, en el seu cas, reflexionar sovint sobre la llengua i les relacions personals entre el català i el castellà, un tema recurrent en la seva obra. Un tema que aquestes memòries infantils i juvenils no poden obviar. Aquest afany singular, l'època i la vida primerenca de l'autor, tenen l'encís de la moderada revelació.

A la primera part del llibre, tot i situar-nos en la immediata postguerra, Todó ressegueix la seva genealogia amb un enjogassat retrat dels seus avantpassats que explica perfectament la qüestió de les llengües. És la part més familiar i humana, amb un reguitzell de parents que fan un retrat deliciós de la vida familiar a casa dels Todó, els quals es consideraven *gente bien* de Sant Gervasi, com a petits empresaris del tèxtil que eren, i que dubtaven entre emprar el català a casa o bé la llengua imposada pel règim. Una vida força plàcida i sense estridències, ben adaptada als temps, i que sembla anar en conjunció amb el caràcter d'aquell nen que es delia pels llibres. Hi ha moments vivencials reveladors, com el descobriment de descobriment de la injustícia. Els que tenim germans hem patit l'arbitrarietat dels pares i, per tant, la injustícia davant d'un fet punible a casa. Res és més despòtic i alligador per a un infant que ser castigat injustament. Potser per això el sentit de la justícia és una de les coses més arrelades que tenim. La segona part d'aquestes memòries té més a veure amb el despertar a la vida i el descobriment del món. Com el primer viatge sol a Sòria per contemplar els

GRAMÀTICA DELS NOMS PROPIS
LLUÍS MARIA TODÓ
CLUB EDITOR
192 PÀG. / 17,95 €

paisatges del seu estimat Machado, o l'estada a França, a París, en l'obstinada vocació juvenil de ser francès. Tot això, sense oblidar el seu pas per diverses institucions, com l'escola catalanista, una agrupació escolta i la seva relació directa i desafectada amb el Partit Comunista Internacional, entre d'altres afinitats. També hi ha el tema de la identitat sexual, l'impacte del descobriment de la seva homosexualitat a través de la literatura de Gide, i alguna commovedora experiència en aquest sentit. La veritat és que *Gramàtica dels noms propis* és un llibre alegre i molt entretingut, gràcies a la bona escriptura de Todó i al fet de posar-hi humor, certa ironia i distància. També hi ha tendresa, i la sensació de passar-s'ho bé des d'un present que no deixa d'irar-lo.

Aquesta ira, diguem-ne així, té molt a veure amb la llengua catalana i la seva decadència, amb la política i la relació entre el català i el castellà. Todó reconeix que és complicat parlar d'aquestes coses sense dir ximpleries, i per això en diu alguna de tan sonora com que la decadència del català té a veure amb el fet que ha sigut la llengua imposada a l'ensenyament, obviant per exemple la pressió que exerceix el castellà a tot arreu i factors culturals o sociolingüístics, i mostrant un desconeixement total del funcionament d'instituts i escoles en aquest tema. Potser cal sortir de Sant Gervasi. Més enllà d'això, *Gramàtica dels noms propis* és un llibre notable i valent que no deixa de denunciar coses tan espantoses com la pedrastia d'algun capellà i l'homofòbia més lacerant. Tot plegat em fa pensar si un llibre de memòries no és sempre un llibre de denúncia. ♦

ÉS UN LLIBRE ALEGRE I MOLT ENTRETINGUT GRÀCIES A LA BONA ESCRIPTURA DE TODÓ I AL FET DE POSAR-HI HUMOR, CERTA IRONIA I DISTÀNCIA

FERRAN FORNÉ

AMB ÈMFASI

RAMONA PÉREZ

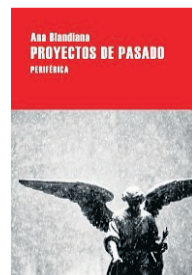
'Proyectos del pasado', d'Ana Blandiana

Tenim a les mans onze relats poètics i fantàstics: Ana Blandiana (Timisoara - Romania, 1942) va ser una víctima més del terror sistemàtic i de la violació dels drets més bàsics. La seva "exposició dels fets" - la seva manera de dir-ho - la converteixen en una referència universal. Poeta, assagista, veu fonamental a la literatura de tots els temps. Els onze relats que es recullen a 'Proyectos del pasado' ens donen a conèixer el món a través de la veu d'una poetessa, un món en el qual els elements fantàstics i onírics són presents.

En el pròleg ens parlen de recons-

trucció de la història i crònica de la vida quotidiana; els records de l'autora, la seva infantesa, les tragèdies viscudes pels seus i també de primera mà a la dècada dels 80.

Proyectos del pasado ens parla sobre la detenció dels convidats a un casament. Dotze persones són aïllades durant onze anys al bell mig de la natura. Les tàpies i els filferros no són necessaris en aquella immensitat on tots han d'aprendre a sobreviure. Són creatius, respectuosos, aconsegueixen crear una comunitat. Aquest relat està inspirat en les vivències de familiars de l'autora que van protagonitzar aquesta forma d'expropiació de les terres que el règim va practicar. L'adaptació i supervivència del

PROYECTOS DEL PASADO
ANA BLANDIANA
TRADUCCIÓ DE VIORICA PATEA I FERNANDO SÁNCHEZ MIRET
ED. PERIFÉRICA
295 PÀG. 18,90 €

col·lectiu arrestat és perfecta. Són individus que no han triat la seva aventura, però l'enginy, la maduresa i bondat que tenen, expressats amb la veu de l'autora, fan que aquest relat ocupi un lloc a la nostra experiència de lectors.

Altres narracions com *Aves voladoras para el consumo*, *En el campo* o *Imitación de una pesadilla* formen part de l'experiència directa de l'autora durant la segona fase del període comunista.

Al 1959 Ana Blandiana publica els seus primers poemes a la revista *Tribuna de Cluj*. Aquest recull és censurat pel fet que l'autora és "filla d'un enemic del poble" perquè el seu pare va ser sacerdot ortodox i pres polític.

L'autora passa tota una vida de vicissituds amb la censura, malgrat ser reconeguda fora de les fronteres del seu país. L'any 1989, sense ser consultada, la nomenen membre del Consell del Front de Salvament Nacional. Ella presenta la renúncia al càrrec... Quina manca de respecte fer un nomenament sense consultar-ho a una persona maltractada durant dècades... El 1991 funda i presideix l'Aliança Cívica i dirigeix el Memorial de les Víctimes del Comunisme i de la Resistència; ara tria el seu lloc a la lluita per la recuperació de la dignitat d'un poble.

Blandiana és una autora equiparable a Anna Ajmátova o Václav Havel: una lectura cabdal, una recomanació sense reserves. ♦